

Postavení žen v mezinárodním uprchlickém právu

Abstrakt

Definice uprchlíka vyplývající z článku 1 A bodu 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 se nikterak nezmiňuje o pohlaví jakožto možném faktoru relevantním při určování uprchlického statutu. S vývojem především v oblasti lidských práv na konci 20. století vyvstala potřeba interpretace této definice tak, aby ochrany mohly využít též ženy pronásledované buď způsobem, kterým lze pronásledovat jen ženy („*gender-specific persecution*“) nebo proto, že jsou ženami („*gender-related persecution*“). Práce se zabývá jak výkladem pojmu pronásledování v kontextu „*gender-specific persecution*“ s příklady v několika vybraných formách tohoto pronásledování, tak i možnostmi interpretace stávajících důvodů pronásledování genderově citlivým způsobem tak, aby bylo možné aplikací Úmluvy obsáhnout i případy žen, které se výslovně, nebo i jen mlčky staví proti patriarchálním tradičním společnostem založených na nerovnováze mezi pohlavími, a to například odporem vůči tradičním praktikám jako je ženská obřízka nebo nucené sňatky. Výklad se věnuje vhodnosti různých způsobů argumentace a akcentuje nutnost genderově citlivého výkladu všech důvodů pronásledování, nikoli pouze důvodu příslušnosti k určité společenské skupině, který byl v praxi prvním důvodem užívaným pro případy uprchlic a který se v důsledku toho stal výchozí možností, ačkoli jeho nadužívání posiluje nevhodné stereotypy o postavení žen žádajících o mezinárodní ochranu jakožto bezbranných obětí. Praxe současné argumentace mezinárodních soudních orgánů v případech s prvkem genderu je znázorněna na vybrané judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, který svá rozhodnutí opírá o analýzu nezávislosti žen nebo dostupnou ochranu mužských protějšků, čímž posiluje zavedenou zastaralou představu o uprchlicích, jež je v rozporu s požadavkem genderově citlivé interpretace veškerých faktorů relevantních pro rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany ženám.

Klíčová slova: mezinárodní uprchlické právo, ženy, gender